

ΕΛΚΟΣ ΣΤΟΜΑΧΟΥ-12ΔΑΚΤΥΛΟΥ (ΠΕΠΤΙΚΟ ΕΛΚΟΣ)

Γεώργιος Β. Παπαθεοδωρίδης

Καθηγητής Παθολογίας-Γαστρεντερολογίας

Διευθυντής Πανεπιστημιακής Γαστρεντερολογικής Κλινικής,

Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών «Λαϊκό»

ΕΛΚΟΣ ΣΤΟΜΑΧΟΥ-12ΔΑΚΤΥΛΟΥ (ΠΕΠΤΙΚΟ ΕΛΚΟΣ)

Λύση της συνέχειας του βλεννογόνου (συνήθως >0.5 cm) που φθάνει σε βάθος μέχρι την υποβλεννογόνιο μυϊκή στιβάδα (>3 mm)

Έλκος στομάχου

Έλκος 12δακτύλου

H. pylori → Κυτταροκίνες LPS, HSP ένζυμα κλπ.

Τοπική/Συστηματική δράση ←

Ασπιρίνη/ NSAIDs

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

ΒΛΑΠΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

Βλέννη

Όξινο περιβάλλον

HCl

Πεψίνη

Διττανθρακικά

Ουδέτερο περιβάλλον

Προσταγλανδίνες

Φλεγμονή

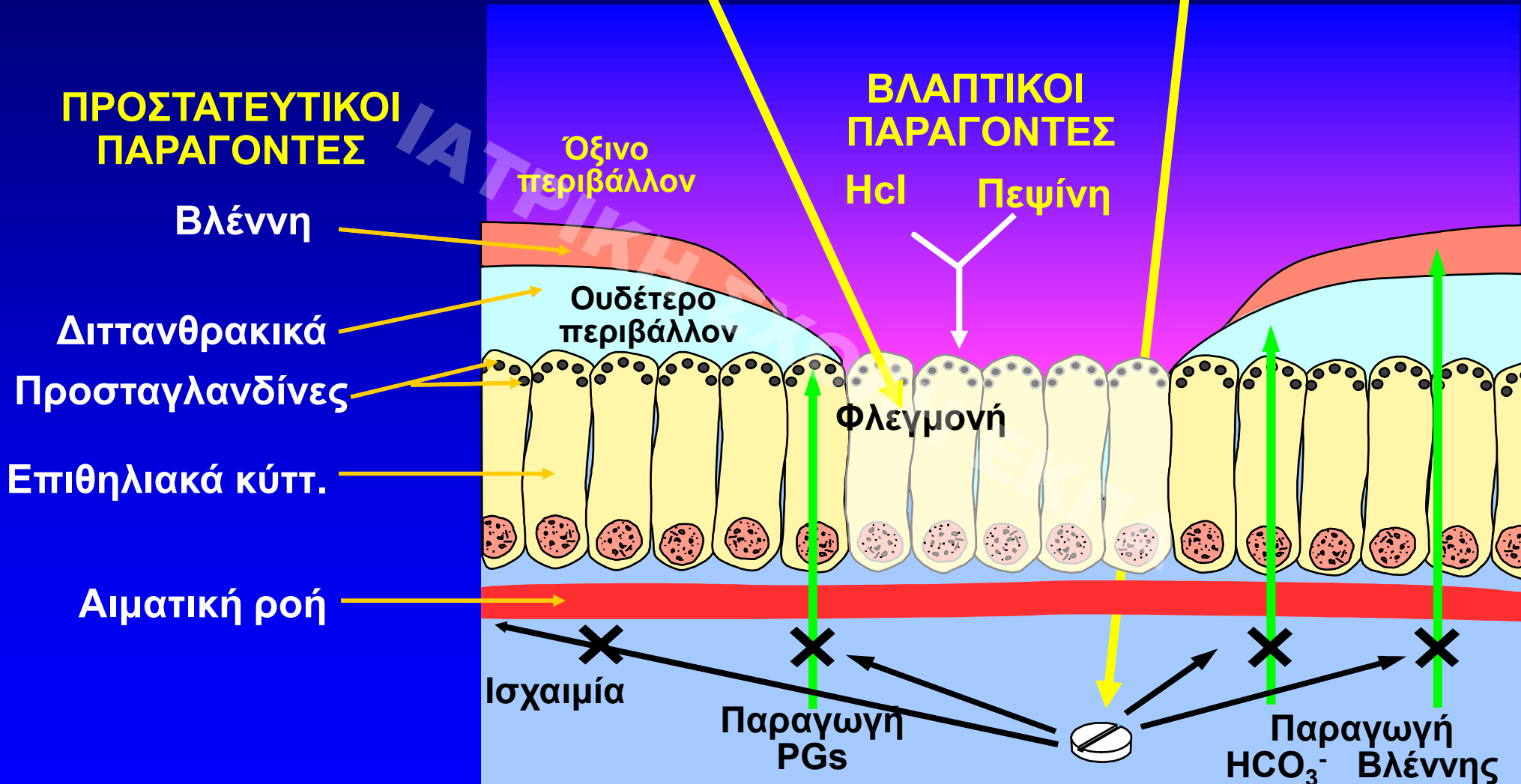
Επιθηλιακά κύττ.

Αιματική ροή

Ισχαιμία

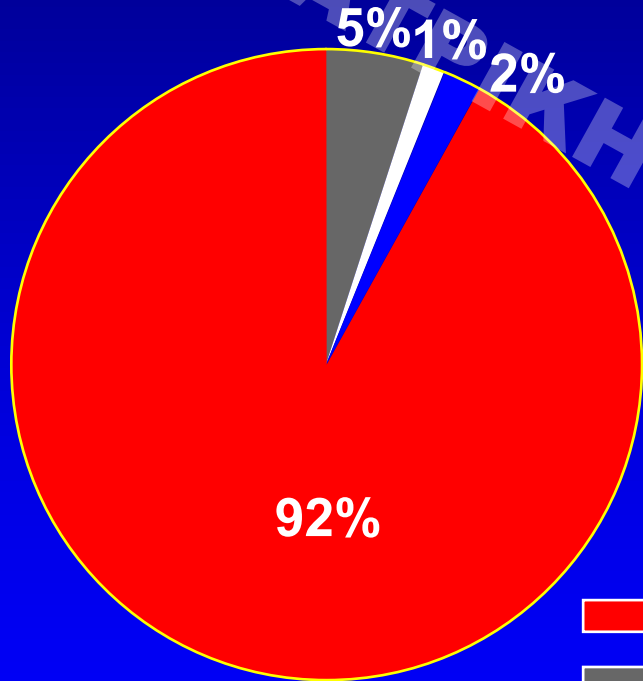
Παραγωγή PGs

Παραγωγή HCO₃⁻ Βλέννης

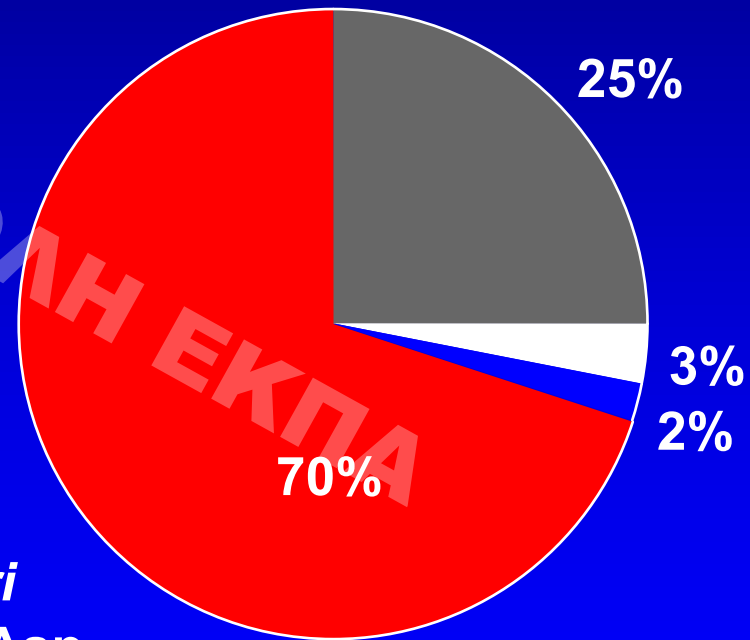

H. pylori = κύριος αιτιολογικός παράγων πεπτικού έλκους

Έλκος 12δακτύλου

Έλκος στομάχου

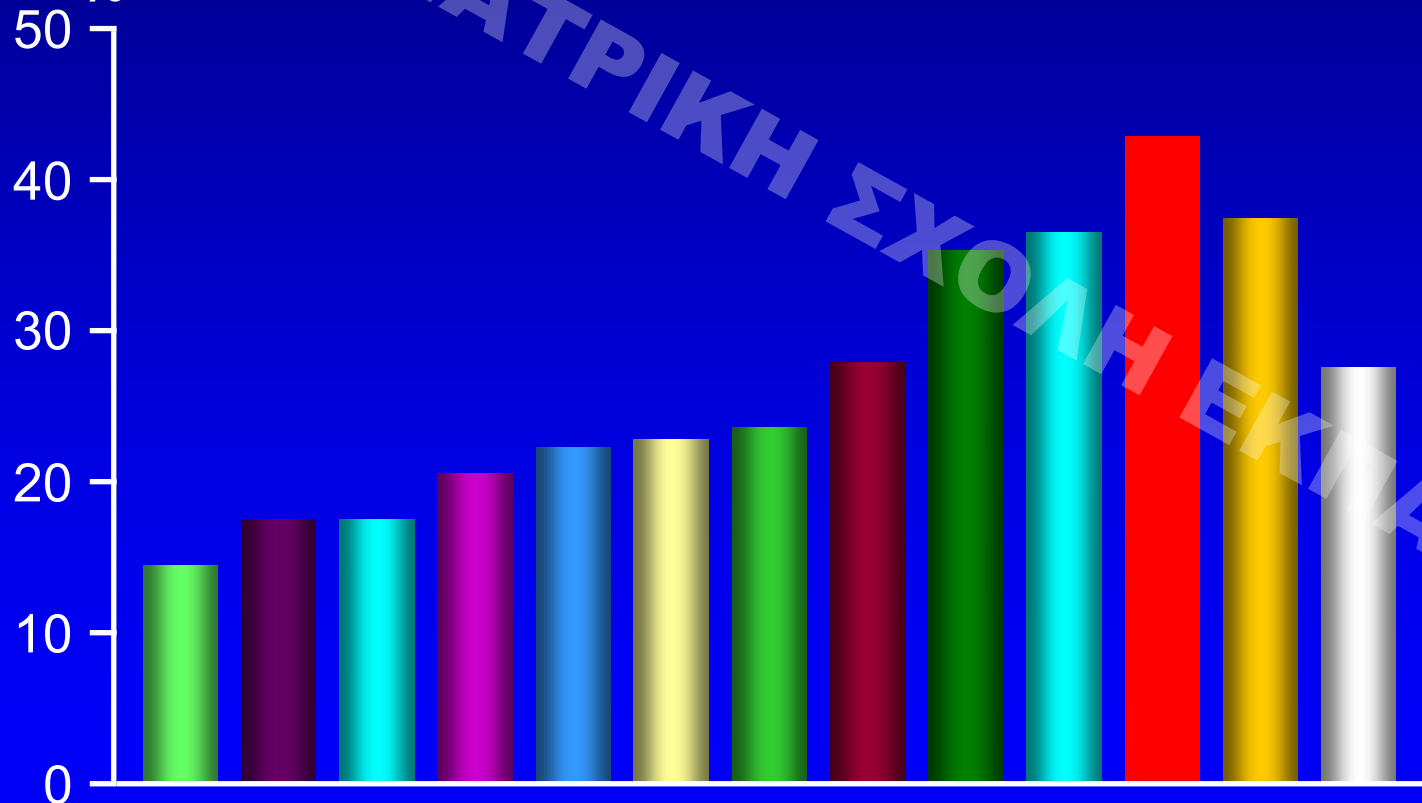
- H. pylori*
- NSAID/Asp.
- Καρκίνος/Zollinger Ellison
- Άλλο

Marshall 1994

Αυξημένος επιπολασμός πεπτικού έλκους σε χρήστες NSAIDs/Asp.

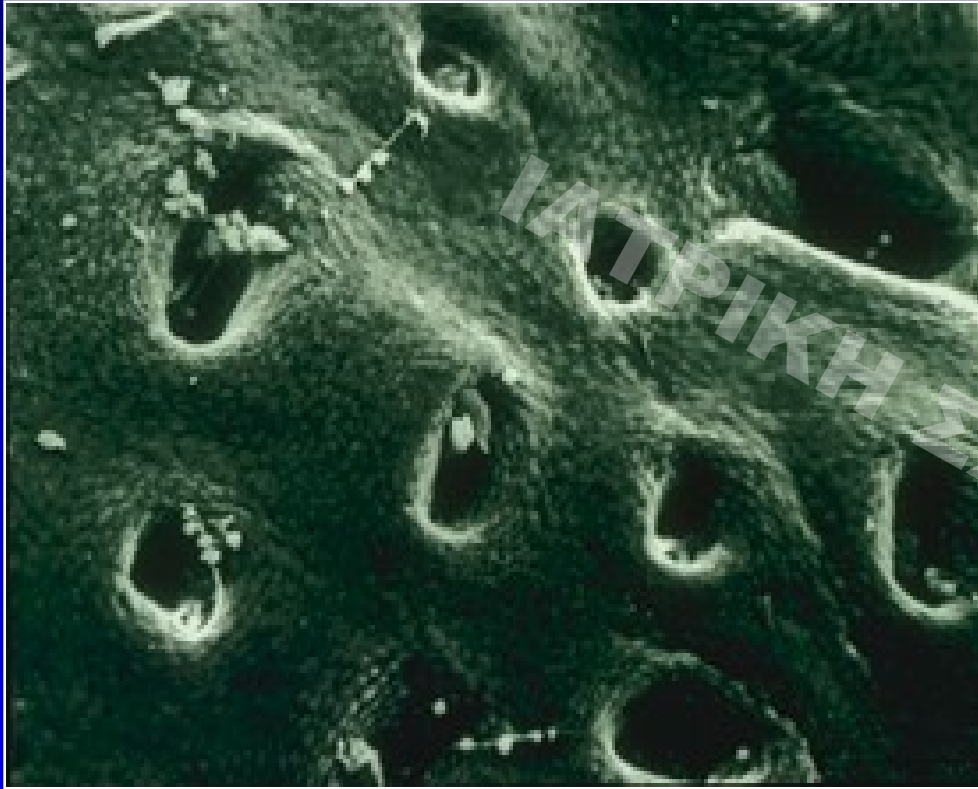
Ασθενείς με πεπτικό έλκος

%

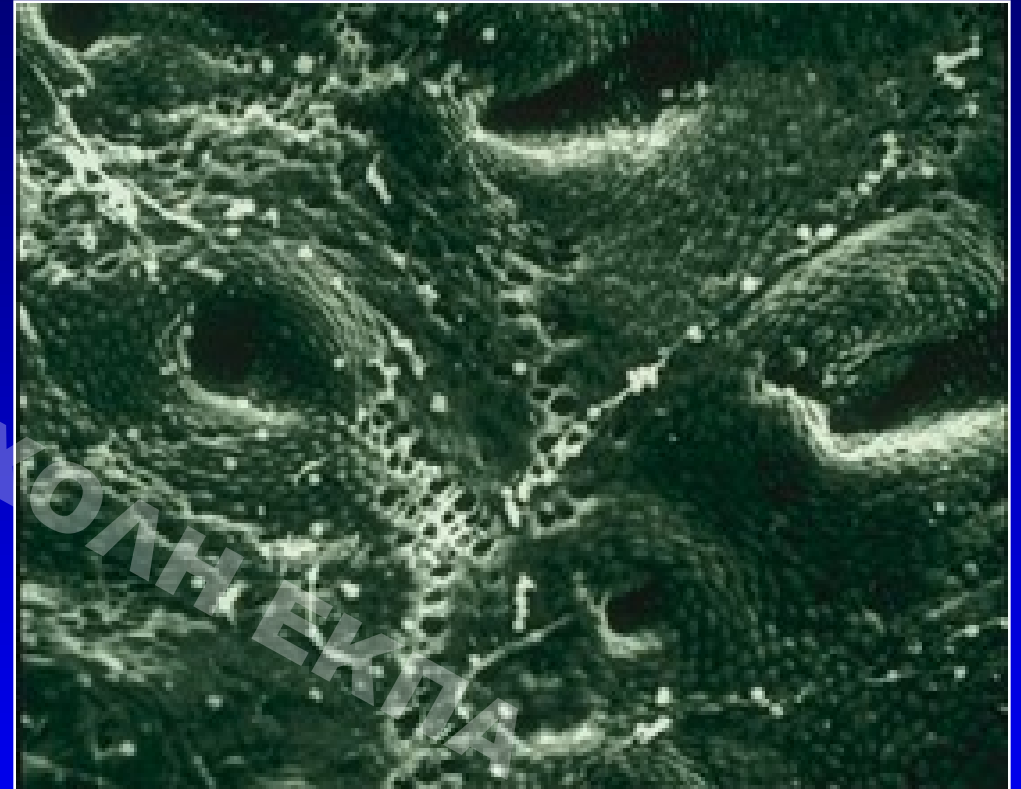

- Fenoprofen
- Diclofenac
- Naproxen
- Sulindac
- Ibuprofen
- Indomethacin
- Piroxicam
- Flurbiprofen
- Etodolac
- Ketoprofen
- Aspirin
- >1 NSAID
- Other NSAIDs

Ασπιρίνη & γαστρικές βλάβες

Φυσιολογικός

16 min μετά λήψη ασπιρίνης

Βλεννογόνος στομάχου με HM

Baskin et al 1976

ΑΛΛΑ (ΣΠΑΝΙΑ) ΑΙΤΙΑ ΠΕΠΤΙΚΟΥ ΕΛΚΟΥΣ

- **Σύνδρομο υπεροξύτητας**
(Zollinger-Ellison, Πολλαπλής ενδοκρινικής νεοπλασίας –MEN)
- **Συστηματική μαστοκύτωση**
- **Ακτινοβολία**
- **Stress**
- **Ισχαιμία**
- **Νόσος Crohn**
- **Ιδιοπαθές**
- **Νεοπλασμάτα** (καρκίνος, λέμφωμα)

ΚΛΙΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ ΠΕΠΤΙΚΟΥ ΕΛΚΟΥΣ

- **Έλκος 12δακτύλου:** άλγος επιγαστρίου
Συνήθως με κενό στομάχι (άλγος πείνας) ή τρυφερότητα, που ανακουφίζεται με αντιόξινα, γάλα, τροφή. Συχνά με αιματηρά Αντανακλάσεις σε πλάτη ή ΔΕ υπέρωμο. Συχνά με αιματηρά κόπρανα. Περιοδικότητα με διάρκεια εναλλαγών 1-3 μήνες
- **Έλκος στομάχου:** άλγος επιγαστρίου
Μετά φαγητό ή ανακούφιση με τροφή. Συχνά με αιματηρά κόπρανα, έμετοι, ανορεξία, απώλεια βάρους με αιματηρά από το ανώτερο πεπτικό
- **Έλκος NSAIDs/Ασπιρίνης:** δυσπεψία ή ασυμπτωματικό

ΣΥΧΝά ΑΤΥΤΤΑ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ!

ΔΥΣΠΕΨΙΑ-ΣΥΝΟΔΑ ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ

- Βάρος επιγαστρίου
- Διάταση ή πληρότητα επιγαστρίου
- Ερυγές
- Πρόωρος κορεσμός
- Ναυτία- Εμετοι
- Επιγαστρικός ή οπισθοστερνικός καύσος
- Οξινες αναγωγές

*Επικράτηση οπισθοστερνικού καύσους και/ή όξινων ερυγών ➔ **Γαστροοισοφαγική παλινδρόμηση***

ΑΙΤΙΑ ΔΥΣΠΕΨΙΑΣ

A. Λειτουργική δυσπεψία

B. Οργανική δυσπεψία

- **Παθήσεις στομάχου-12/λου** (πεπτικό έλκος, καρκίνος, διαβρωτική γαστρίτις, 12δακτυλίτις, χρ. συστροφή, γαστρικές φλεγμονές, διηθητικές γαστρικές φλεγμονές: Menetrier/Crohn/ηωσινοφιλική, ΓΟΠ)
- **Παγκρεατο-χολικές παθήσεις** (Ca στομάχου, χρ. παγκρεατίτις, δυσκινησία χοληφόρων)
- **Σύνδρομο δυσαπορρόφησης** (δυσανεξία λακτόζης, κοιλιοκάκη)
- **Παρασιτώσεις** (λαμβλίαση)
- **Χρόνια εντερική ισχαιμία**
- **Γαστροπάρεση** (Σ.Δ., βαγοτομή, εντερική ψευδο-απόφραξη)
- **Φάρμακα** (NSAIDs, ασπιρίνη, δακτυλίτιδα, αντιβιοτικά κλπ.)
- **Συστηματικά νοσήματα** (Σ.Δ., νόσοι κολλαγόνου, Χ.Ν.Α., κλπ.)

Συνηθέστερα αίτια επιγαστρικού πόνου

- Λειτουργικό κοιλιακό άλγος
- Δωδεκαδακτυλικό έλκος
- Γαστρικό έλκος
- Χολοκυστίτιδα
- Παγκρεατίτιδα
- Καρκίνος παγκρέατος
- Εντερική απόφραξη
- Οξεία σκωληκοειδίτιδα (πρώιμο στάδιο)
- Υποφρενικό απόστημα
- Πνευμονία
- Πνευμονική εμβολή
- Μυοκαρδιακός πόνος

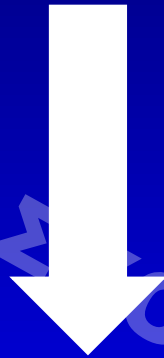
ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΔΥΣΠΕΨΙΑ

Τεκμηριωμένες συσχετίσεις δυσπεψίας με:

- **Μεγάλη ποσότητα γεύματος**
- **Αυξημένη περιεκτικότητα γεύματος σε λίπος**
(υπερευαισθησία 12/λικών χημειοϋποδοχέων λίπους)
- **Αλκοόλ**
- **Γάλα και προϊόντα του** (σε ανεπάρκεια λακτάσης)

Υπερευαισθησία σε συστατικά τροφής;;;

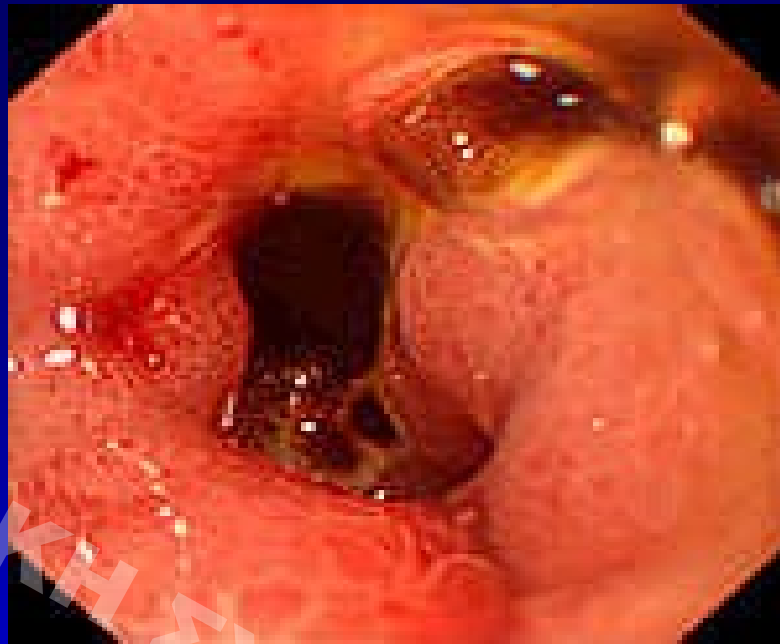
**ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ
ΠΕΠΤΙΚΟΥ ΕΛΚΟΥΣ**

ΓΑΣΤΡΟΣΚΟΠΗΣΗ

Έλκη
στομάχου
σε ασθενείς
με ΟΑΑΠ

Έλκη
12δακτύλου

Έλκη
στομάχου
-12δακτύλου
σε νόσο Crohn

ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΠΕΛΑΣΗ ΑΣΘΕΝΟΥΣ ΜΕ ΔΥΣΠΕΨΙΑ

Ιστορικό+Κλινική εξέταση

Ηλικία $\leq 45^*$ ετών
και
όχι συμπτώματα κινδύνου

Μη επεμβατικός έλεγχος για ΗΡ
ή Γαστροσκόπηση
ή Συμπτωματική θεραπεία

**40-50 ετών ανάλογα με τον
τοπικό κίνδυνο Ca στομάχου*

Ηλικία $>45^*$ ετών
και/ή
συμπτώματα κινδύνου

Βασικός εργαστηρ. έλεγχος
(Γεν. αίματος, ΤΚΕ, ουρία,
σάκχαρο, ηπατ. έλεγχος)
+

Γαστροσκόπηση

ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗΣ ΓΙΑ ΑΡΧΙΚΟ ΣΧΗΜΑ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΕΚΚΡΙΖΩΣΗΣ ΗΡ

Συνδυασμός για 10-14 ημέρες

PPI x2

+ Κλαριθρομυκίνη (CLA) 500 mg x2

+ Αμοξικιλίνη (AMO) 1 g x2

+ Μετρονιδαζόλη (MET) 500 mg x2

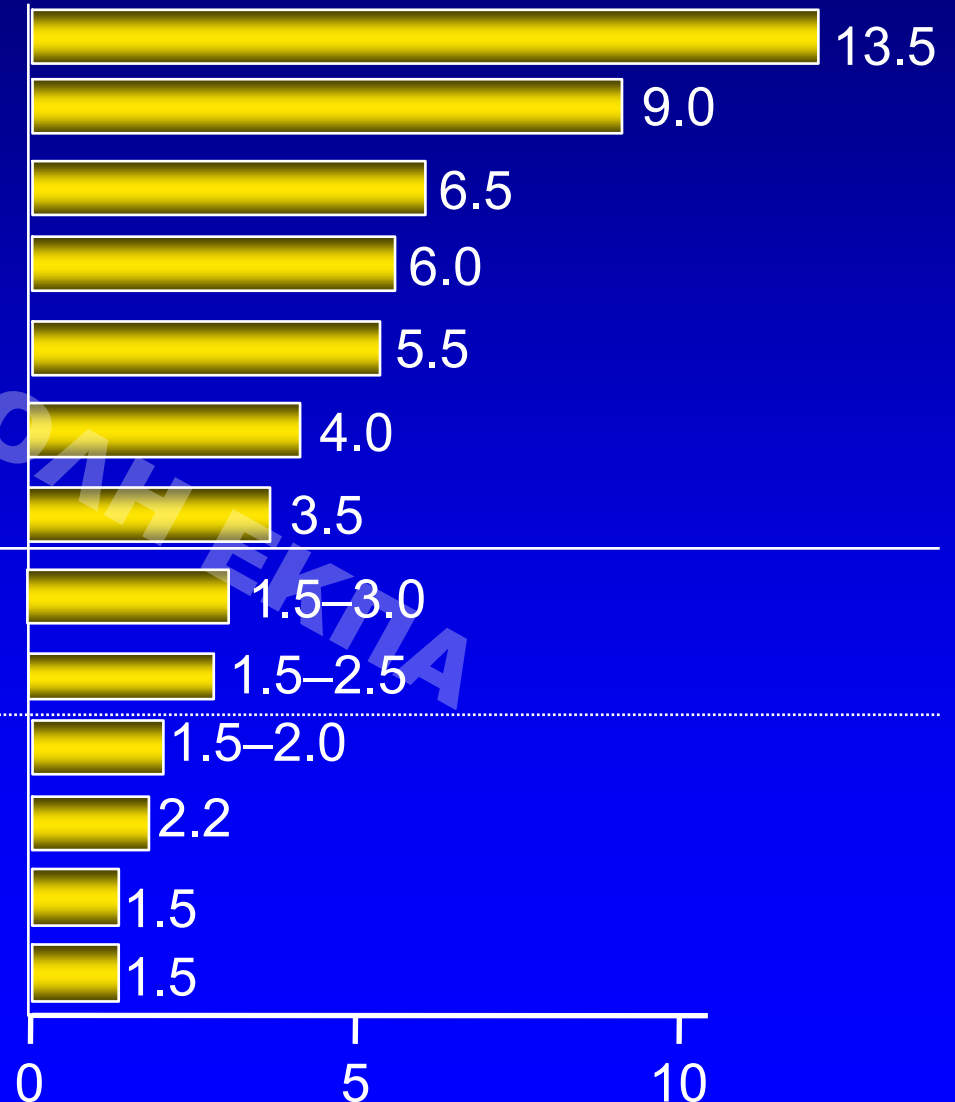
Κύριοι στόχοι γαστροπροστασίας σε χρήστες ΜΣΑΦ/Ασπιρίνης

- Πρόληψη επιπλοκών από πεπτικό
- Ανακούφιση ασθενών από συμπτώματα
(ειδικά για μακροχρόνιους χρήστες)
- Ενδείξεις γαστροπροστασίας
 - Αυξημένος κίνδυνος για επιπλοκή

Παράγοντες κινδύνου για επιπλοκές από πεπτικό σε χρήστες ΜΣΑΦ/Ασπιρίνης

- Ιστορικό επιπλοκής έλκους
- Χρήση πολλαπλών ΜΣΑΦ/Ασπ.
 - Αντιπηκτικά
- Ιστορικό πεπτικού έλκους
 - Μεγάλη ηλικία (>70 έτη)
 - Μεγάλη ηλικία (>60 έτη)
 - SSRIs
- ΗΡ λοίμωξη
- Δυσπεψία
- Άρρεν φύλο
- Κορτικοειδή
- Κατάχρηση αλκοόλ
- Κάπνισμα

Σχετικός κίνδυνος

Περίπτωση 1^η

- Άνδρας, 38 ετών, παραπονείται για επιγαστρικό πόνο 1 ώρα μετά τα γεύματα χωρίς αντανακλάσεις. Τα συμπτώματα άρχισαν πριν από 8 ημέρες και τον ξυπνούν στις 2.00 τη νύκτα. Η επιγαστραλγία του δεν συνοδεύεται από απώλεια βάρους, δυσφαγία, ναυτία ή έμετο.
- Ατομικό αναμνηστικό: Ελεύθερο. Καπνιστής (25-30 τσιγάρα/ημέρα από 20ετίας) & κοινωνικός πότης. Δεν λαμβάνει κάποιο φάρμακο.

περίπτωση 1^η

Κλινική εξέταση

Η φυσική εξέταση είναι αρνητική για παθολογικά ευρήματα (λεμφαδενοπάθεια, ωχρότητα βλεννογόνων, ίκτερο, ηπατοσπληνομεγαλία)

Πριν από 4 ημέρες επισκέφτηκε τον παθολόγο του, ο οποίος του έδωσε θεραπεία με ένα δισκίο αναστολέα αντλίας πρωτονίων κάθε πρωί, με αποτέλεσμα ύφεση των συμπτωμάτων. Ο γιατρός τον παρέπεμψε για γαστροσκόπηση.

περίπτωση 1^η

Η πλέον πιθανή διάγνωση του παθολόγου ήταν:

1. Μη ελκωτική (λειτουργική) δυσπεψία
2. Έλκος δωδεκαδακτύλικου
3. Έλκος στομάχου
4. Γαστροοισοφαγική παλινδρόμηση
5. Χολολιθίαση
6. Παγκρεατίτιδα
7. Καρκίνος στομάχου
8. Καρκίνος παγκρέατος
9. Άλλο αίτιο

περίπτωση 1^η

Η πλέον πιθανή διάγνωση του παθολόγου ήταν:

1. Μη ελκωτική (λειτουργική) δυσπεψία
2. Έλκος δωδεκαδακτύλικου
3. Έλκος στομάχου
4. Γαστροοισοφαγική παλινδρόμηση
5. Χολολιθίαση
6. Παγκρεατίτιδα
7. Καρκίνος στομάχου
8. Καρκίνος παγκρέατος
9. Άλλο αίτιο

Περίπτωση 1^η

Ποια από τις παρακάτω εξετάσεις μπορεί να βοηθήσουν στη διάγνωση της νόσου του ασθενούς;

1. Ακτινογραφία στομάχου-12δακτύλου
2. Γαστροσκόπηση
3. Έλεγχος για *H. pylori* με δοκιμασία αναπνοής με ¹³C-ουρία
4. Έλεγχος για *H. pylori* με αντισώματα ορού
5. Υπερηχογράφημα ή Αξονική τομογραφία άνω κοιλίας

περίπτωση 1^η

Ποια από τις παρακάτω εξετάσεις μπορεί να βοηθήσουν στη διάγνωση της νόσου του ασθενούς;

1. Ακτινογραφία στομάχου-12δακτύλου
2. Γαστροσκόπηση
3. Έλεγχος για *H. pylori* με δοκιμασία αναπνοής με ¹³C-ουρία
4. Έλεγχος για *H. pylori* με αντισώματα ορού
5. Υπερηχογράφημα ή Αξονική τομογραφία άνω κοιλίας

περίπτωση 1^η

Η γαστροσκόπηση έδειξε έλκος στο οπίσθιο τοίχωμα του βολβού του 12δακτύλου ($\delta=0,8$ cm). Βιοψίες από το βλεννογόνο του στομάχου για ταχεία δοκιμασία ουρεάσης ήταν αρνητικές για *H. pylori*

περίπτωση 1^η

Η πιο πιθανή αιτία για το έλκος του ασθενούς είναι:

1. Νόσος Crohn
2. Ελικοβακτηρίδιο του πυλωρού
3. Αδενοκαρκίνωμα 12δακτύλου
4. Σύνδρομο Zollinger-Ellison
5. Ιδιοπαθές έλκος (κατάχρηση καπνίσματος & αλκοόλ)

Περίπτωση 1^η

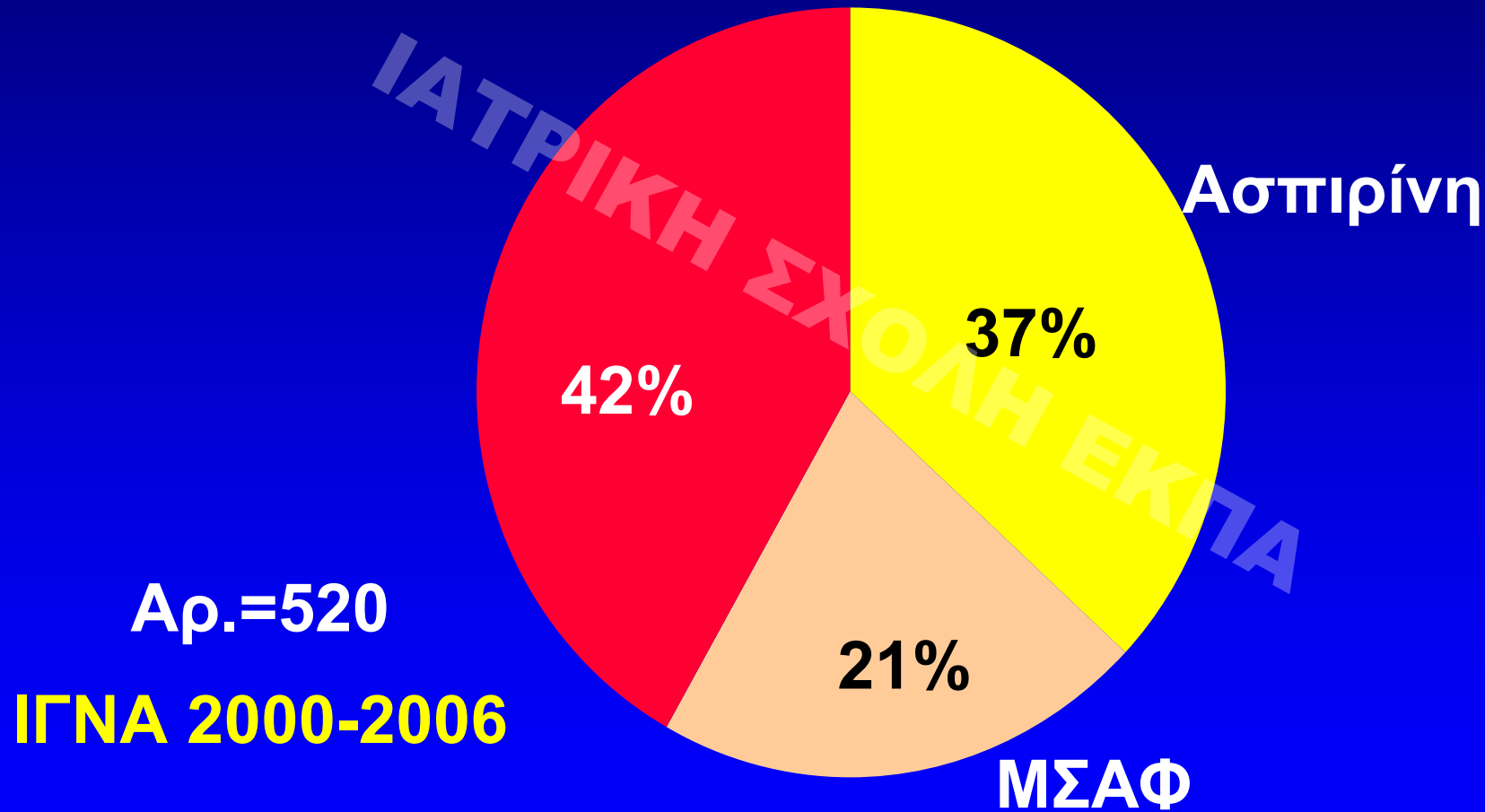
Η πιο πιθανή αιτία για το έλκος του ασθενούς είναι:

1. Νόσος Crohn
2. Ελικοβακτηρίδιο του πυλωρού
3. Αδενοκαρκίνωμα 12δακτύλου
4. Σύνδρομο Zollinger-Ellison
5. Ιδιοπαθές έλκος (κατάχρηση καπνίσματος & αλκοόλ)

ΕΠΙΠΛΟΚΕΣ ΠΕΠΤΙΚΟΥ ΕΛΚΟΥΣ

- **Οξεία αιμορραγία** (μέλαινα κένωση, αιματέμεση, αιματοχεσία, shock)
- **Διάτρηση** (οξεία κοιλία, περιτονίτιδα)
- **Πυλωρική στένωση** (έμετοι, πρόωρος κορεσμός, επιγαστραλγία-δυσφορία, διάταση)

Οξεία αιμορραγία από πεπτικό έλκος/διαβρώσεις Ρόλος ΜΣΑΦ/Ασπιρίνης

Παπαθεοδωρίδης και συν. Δημοσίευτα δεδομένα 2007

ΣΥΝΗΘΗ ΑΙΤΙΑ ΟΞΕΙΑΣ ΑΙΜΟΡΡ. ΑΝΩΤ. ΠΕΠΤΙΚΟΥ

- **Έλκη-Διαβρώσεις στομάχου-12/λου**
(HP, NSAIDs-φάρμακα, υπεροξύτητα-σ.Zollinger-Ellison)
- **Επιπλοκές πυλαίας υπέρτασης**
(κίρσοι οισοφάγου, κίρσοι θόλου στομάχου, πυλαία γαστροπάθεια)
- **Σύνδρομο Mallory-Weiss**
- **Νεοπλασμάτα**
(καρκίνος, λειομύωμα, λέμφωμα, αιμαγγείωμα)

ΣΠΑΝΙΑ ΑΙΤΙΑ ΟΞΕΙΑΣ ΑΙΜΟΡΡ. ΑΝΩΤ. ΠΕΠΤΙΚΟΥ

- **Αγγειακές βλάβες**

- Αγγειοδυσπλασίες: σποραδικές, σε συστημ. νοσήματα
- Νόσος Rendu-Osler
- Αορτοεντερικά συρίγγια: πρωτογενή, δευτερογενή
- Αρτηριοφλεβικές επικοινωνίες

- **Οισοφαγίτιδα**

- **Αιμοχολία**

ΟΞΕΙΑ ΑΙΜΟΡΡΑΓΙΑ ΠΕΠΤΙΚΟΥ

Εκτίμηση περί εντόπισης εστίας αιμορραγίας

- **Αιματέμεση:** ανώτερο πεπτικό
- **Μέλαινα:** ανώτερο πεπτικό > τυφλό-ανιόν > λεπτό έντερο
(αίμα > 14 h στον πεπτικό σωλήνα)
- **Αιματοχесία:** παχύ έντερο > ανώτ. πεπτικό > λ. έντερο
- **Αύξηση ουρίας, υπερκινητικό έντερο:** υπέρ ανώτ. πεπτικού
- **Levine:** αξιολόγηση μόνο μακροσκ. αιματηρού περιεχομένου
Αρνητικό σε 16% αιμορραγιών ανώτερου πεπτικού (12/λου)
Όχι έλεγχος για μικροσκοπική παρουσία αίματος (stick)

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΟΞΕΙΑΣ ΑΙΜΟΡΡ. ΑΝΩΤ. ΠΕΠΤΙΚΟΥ

A. Ιστορικό – Φυσική εξέταση

B. Επείγουσα γαστροσκόπηση

Διάγνωση, Πιθανόν θεραπευτική παρέμβαση, Πρόγνωση

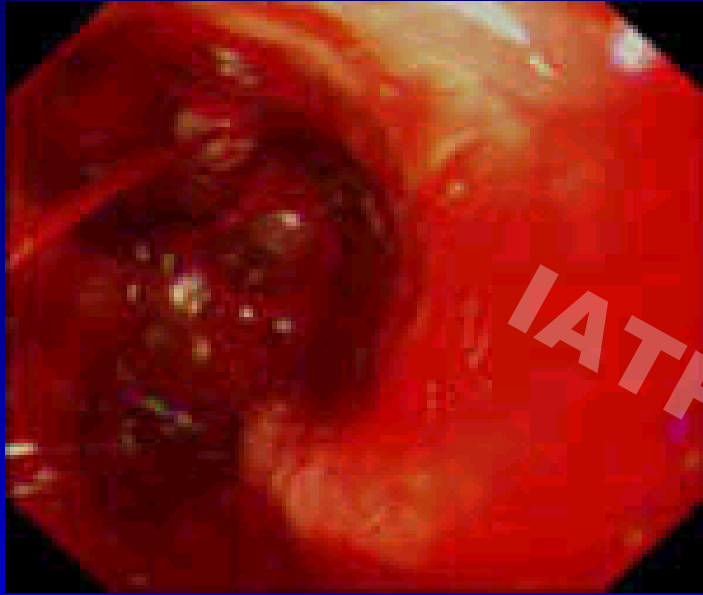
Πλύσεις στομάχου?

- Ίσως ευκολότερη η επείγουσα γαστροσκόπηση
- Όχι ανάγκη για παγωμένο φυσιολογικό ορό

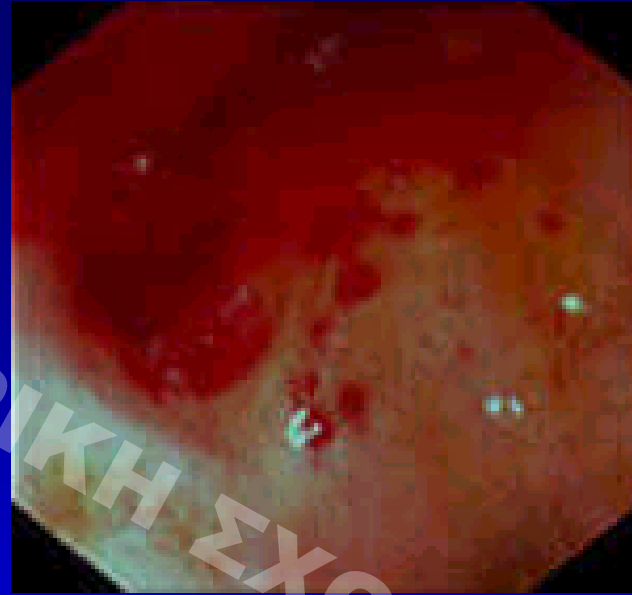
Γ. Επείγουσα αγγειογραφία

- Σπανιότατα αναγκαία: μαζική αιμορραγία και αδύνατος γαστροσκόπηση -ανεπαρκής και αντένδειξη για εγχείρηση
- Θετική σε απώλεια αίματος $>0.5-1 \text{ mL/min}$

Forrest Ia

Forrest Ib

Forrest IIa

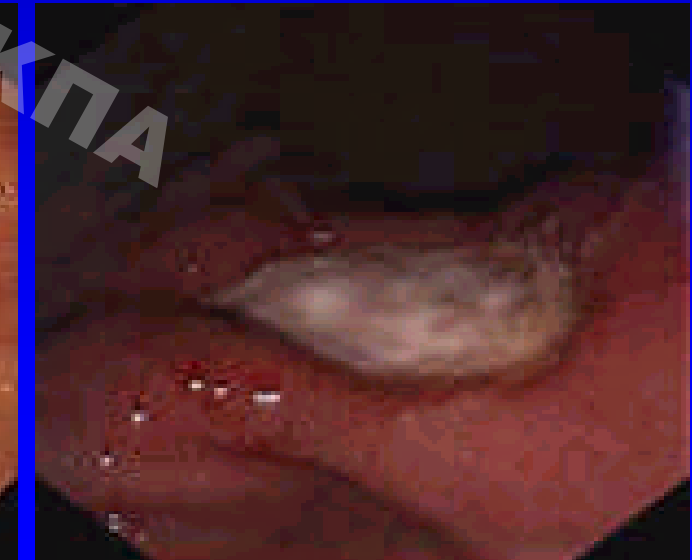
Forrest IIb

Forrest IIc

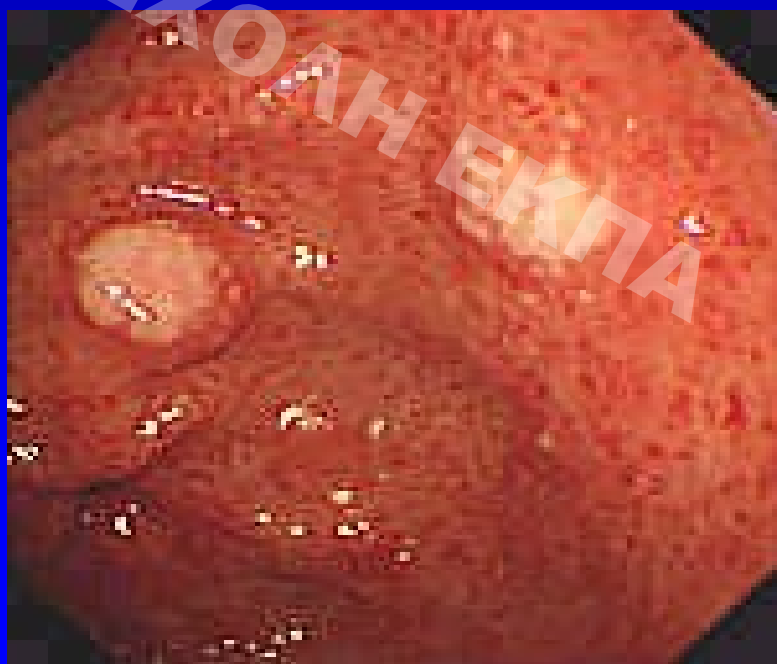
Forrest III

ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΚΠΑ

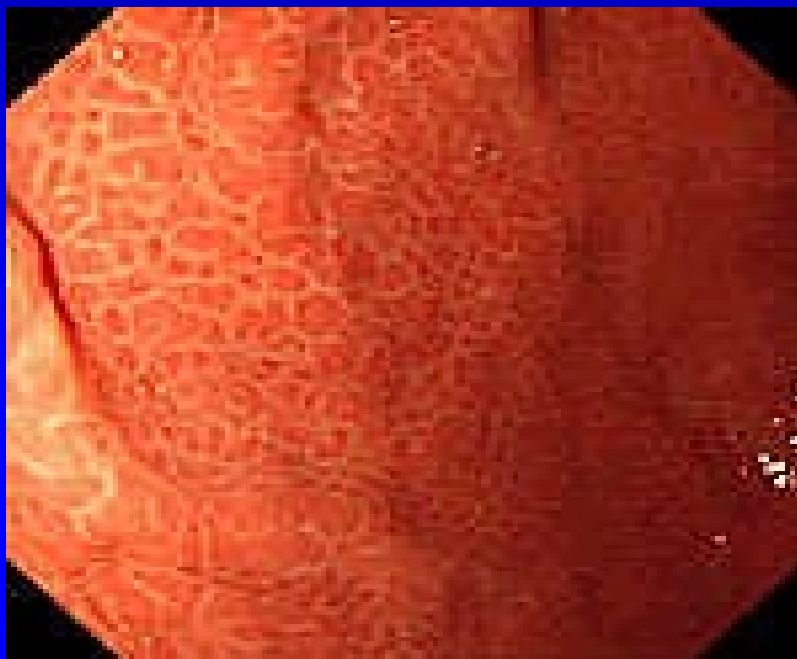
Διαβρωτική
γαστρίτιδα

Αιμορραγική
γαστρίτιδα

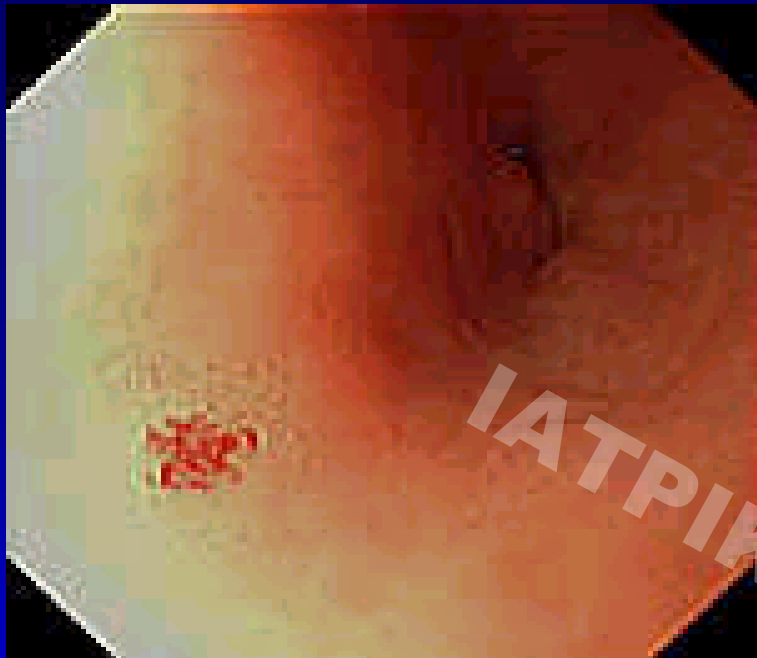

**NSAIDs
εξελκώσεις**

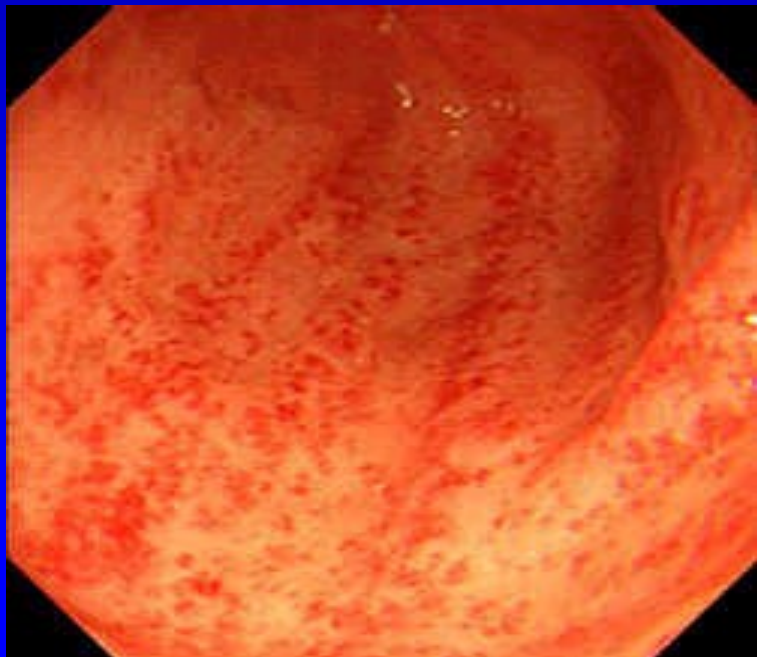

**Πυλαία
γαστροπάθεια**

ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΚΠΑ

**Αγγειοδυσπλασίες
στομάχου**

**Watermelon
stomach**

Οισοφαγίτις
Έλκος ΚΟΣ

Βλάβη
από
Levine

Mallory
-Weiss

Mallory
-Weiss

ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΚΠΑ

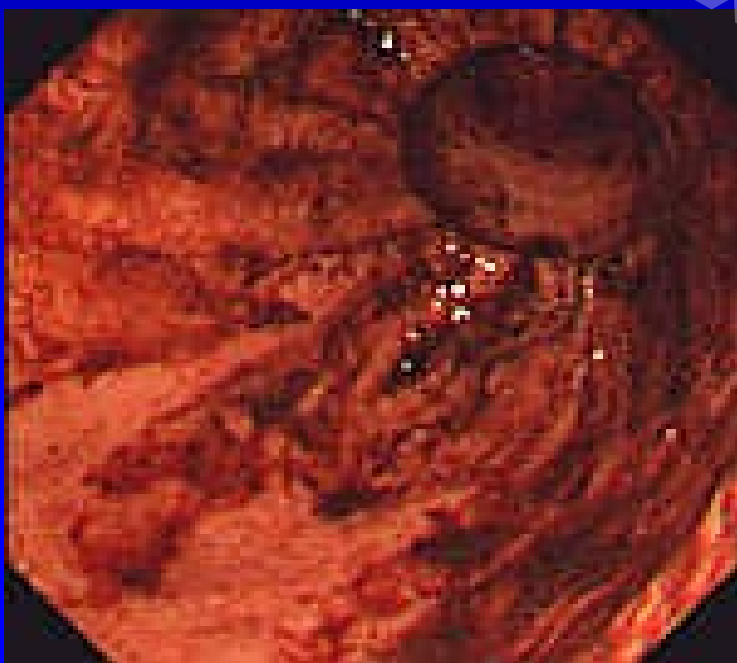
Ca ΚΟΣ

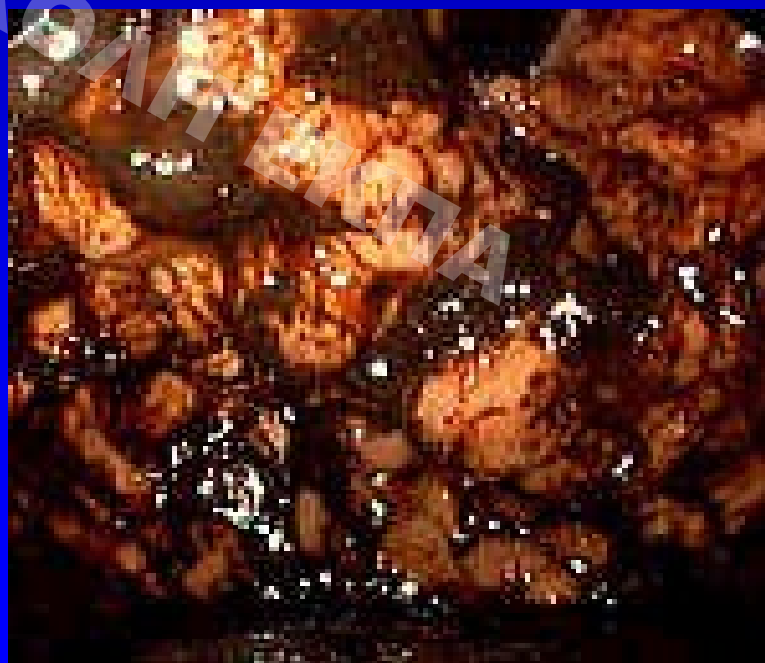
Λειομύωμα
12δακτύλου

Υπολείμ-
ματα
αίματος
στο
στόμαχο

Υπολείμ-
ματα
αίματος
στο
στόμαχο

**Κιρσοί
οισοφάγου
1ου βαθμού
(μικροί)**

**Κιρσοί
οισοφάγου
2ου βαθμού
(μεσαίοι)**

**Κιρσοί
οισοφάγου
3ου βαθμού
(μεγάλοι)**

**Κιρσοί
οισοφάγου
3ου βαθμού
με σημεία
υψηλού
κινδύνου για
αιμορραγία**

Κιρσοί
θόλου
στομάχου
τύπου I
(ΚΟΣ)

Κιρσοί
θόλου
στομάχου
τύπου II

περίπτωση 2^η

- Άνδρας, 62 ετών, διακομίζεται στο Τμήμα Επειγόντων περιστατικών γιατί παρουσιάζει έντονο πόνο στην κοιλιά με αντανάκλαση στη ΔΕ ωμοπλάτη.
- Ατομικό αναμνηστικό: Υπέρταση & Στεφανιαία νόσος για τα οποία λαμβάνει αναστολέα του αγγειομετατροπτικού ενζύμου, β-αναστολέα και εντεροδιαλυτή ασπιρίνη. Πριν 10 ημέρες παρουσίασε πόνο στο ΑΡ γόνατο και ο παθολόγος διέγνωσε οστεοαρθρίτιδα και του χορήγησε δισκία ιβουπροφένης, 1 την ημέρα. Δεν καπνίζει, δεν πίνει.

περίπτωση 2^η

Κλινική εξέταση

Ασθενής κατακεκλιμένος, πάσχων, με ωχρο πρόσωπο.

ΑΠ: 150/70 mmHg, Σφ.: 105/min, φυσιολ. καρδιακός ρυθμός

Κοιλιά: γενικευμένη ευαισθησία, σύσπαση κοιλιακών

τοιχωμάτων, απουσία εντερικών ήχων

περίπτωση 2^η

Ποια από τα παρακάτω είναι η πιθανότερη κλινική διάγνωση;

1. Οξύ κατώτερο έμφραγμα μυοκαρδίου
2. Οξεία εντερική ισχαιμία
3. Συστροφή σιγμοειδούς
4. Διάτρηση στομάχου (εντέρου)
5. Οξεία παγκρεατίτιδα
6. Άλλο αίτιο

περίπτωση 2^η

Ποια από τα παρακάτω είναι η πιθανότερη κλινική διάγνωση;

1. Οξύ κατώτερο έμφραγμα μυοκαρδίου
2. Οξεία εντερική ισχαιμία
3. Συστροφή σιγμοειδούς
4. Διάτρηση στομάχου (εντέρου)
5. Οξεία παγκρεατίτιδα
6. Άλλο αίτιο

Περίπτωση 2^η

Ποιες από τις παρακάτω εξετάσεις θα τεκμηριώσουν τη διάγνωση;

1. Επίκρουση ΔΕ υποχονδρίου
2. Απλή ακτινογραφία κοιλίας-διαφραγμάτων
3. Γαστροσκόπηση
4. Υπερηχογράφημα κοιλίας
5. Αξονική τομογραφία κοιλίας

περίπτωση 2^η

Ποιες από τις παρακάτω εξετάσεις θα τεκμηριώσουν τη διάγνωση;

1. Επίκρουση ΔΕ υποχονδρίου
2. Απλή ακτινογραφία κοιλίας-διαφραγμάτων
3. Γαστροσκόπηση
4. Υπερηχογράφημα κοιλίας
5. Αξονική τομογραφία κοιλίας